

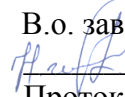
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПОГОДЖУЮ

Гарант освітньої програми
 Ольга ДЕМЕНТЬЄВА
«04» вересня 2023 року

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри
 Микола ІВАНІВ
Протокол засідання кафедри
рослинництва та агроінженерії ХДАЕУ
від "21" серпня 2023 року №1

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ (БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ, ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ)

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Освітня програма – Лісове господарство

Спеціальність – 205 Лісове господарство

Галузь знань – 20 Аграрні науки та продовольство

Кропивницький – 2023

1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни	Безпека життєдіяльності (безпека життєдіяльності, основи охорони праці та цивільний захист)
Факультет	агрономічний факультет
Назва кафедри	кафедра рослинництва та агроінженерії
Викладач	<i>Бакланова Тетяна Вікторівна</i> <i>Посада:</i> доцент <i>Науковий ступінь:</i> канд. с.-г. наук, доцент <i>Профайл викладача:</i> http://www.ksau.kherson.ua/agro/kafgenetyky.html
Контактна інформація	м. Херсон, Херсонський державний аграрно - економічний університет, малий учбовий корпус, вул. Садова, 17, ауд. 14. E-mail: baklanova_t@ksaeu.kherson.ua E-mail: kaf_roslyn@ksaeu.kherson.ua
Графік консультацій	щовівторка з 14 ⁰⁰ до 16 ³⁰
Програма дисципліни	Тема 1. Категорійно-понятійний апарат із безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек. Ризик як кількісна оцінка небезпек. Тема 2. Небезпеки, що ведуть до надзвичайних ситуацій та заходи зменшення їх наслідків. Тема 3. Менеджмент безпеки. Правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та територій у надзвичайній ситуації. Тема 4. Правові та організаційні основи охорони праці. Тема 5. Організація охорони праці на підприємстві. Тема 6. Основи фізіології та гігієни праці. Тема 7. Основи виробничої безпеки та електробезпека Тема 8. Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах.
Мова викладання	українська

2. Анотація курсу

Анотація курсу	Дисципліна «Безпека життєдіяльності (безпека життєдіяльності, основи охорони праці та цивільний захист)» забезпечує здобувачів вищої освіти сучасними знаннями з організації безпечної життєдіяльності з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці, гарантуванням збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у різних сферах професійної діяльності; захисту персоналу, населення в умовах природних та техногенних небезпек. Навчання здобувачів освіти з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту в закладах вищої освіти проводиться відповідно до вимог законодавства у сфері охорони праці, цивільного захисту та освіти. (Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці в закладах, установах, організаціях, підприємствах, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України; НПАОП 0.00-
----------------	--

	4.12-05. <u>Типове положення</u> про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці;) Вища освіта в частині навчання з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності надається згідно із стандартами освіти, що визначають вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей і загальний обсяг навчального навантаження здобувачів освіти.
Інформаційний пакет дисципліни	http://dspace.ksau.kherson.ua:8888/

3. Мета та завдання курсу

Мета викладання дисципліни	<i>Мета викладання дисципліни</i> полягає у формуванні у майбутніх фахівців компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах (об'єктах господарської, економічної та науково-освітньої діяльності), формування у здобувачів відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях.
Завдання вивчення дисципліни	Завдання вивчення дисципліни передбачає опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях і формування мотивації щодо посилення особистої відповідальності за забезпечення гарантованого рівня безпеки функціонування об'єктів галузі, матеріальних та культурних цінностей в межах науково-обґрунтованих критеріїв прийнятної ризику; ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та гарантування збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у різних сферах професійної діяльності. Як результат вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен знати: <ul style="list-style-type: none"> ✓ основні принципи формування безпечної життєдіяльності людини; ✓ принципи гармонійного розвитку людини та сталого розвитку суспільства; ✓ характеристики зовнішніх та внутрішніх негативних факторів; ✓ вплив психофізіологічних особливостей людини на формування її безпеки; ✓ класифікацію і нормування шкідливих та небезпечних факторів, що негативно впливають на здоров'я людини, та методи їх виявлення; ✓ основні принципи колективної безпеки; ✓ законодавчі акти та нормативні документи з питань безпеки життєдіяльності людини; ✓ законодавчу і нормативно-правову базу з охорони праці, ✓ систему управління охороною праці на підприємстві;

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ основні причини травматизму і професійних захворювань працівників, методи їх зниження; ✓ вплив мікрокліматичних умов, освітлення, шуму, вібрації, електро- магнітних випромінювань та інших факторів виробничого середовища на організм людини та її працездатність; ✓ основні принципи організації робочого процесу; ✓ вимоги до дотримання техніки безпеки та організаційні заходи щодо попередження ураження людей електричним струмом; ✓ пожежну безпеку й систему заходів, що запобігають пожежам та вибухам, правила евакуації людей під час виникнення пожежі; <p>уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ аналізувати та оцінювати небезпечні ситуації, ідентифікувати небезпеку; ✓ оцінювати кількісні, часові та просторові характеристики небезпеки; ✓ оцінювати середовище перебування стосовно особистої безпеки, безпеки колективу; ✓ оцінювати потенційні проявлення остаточного ризику; ✓ оцінювати негативні фактори середовища перебування та визначати шляхи усунення їх дії на людину; ✓ самостійно приймати рішення про термінові заходи у разі виникнення екстремальних ситуацій; ✓ забезпечити особисту безпеку в екстремальних ситуаціях; ✓ розробляти і впроваджувати систему заходів, спрямованих на збереження здоров'я людини та її гармонійний розвиток; ✓ визначити психофізіологічні особливості людини та їх роль у забезпеченні особистої безпеки; ✓ надати першу медичну допомогу в екстремальних ситуаціях собі та іншим потерпілим; ✓ визначити вимоги законодавчих актів у межах особистої та колективної відповідальності; ✓ застосовувати теоретичні знання в практичній діяльності; ✓ користуватися законодавчими і нормативно-правовими актами з охорони праці; ✓ знати гранично допустимі значення рівнів шуму, вібрації, освітлення, електромагнітних випромінювань та інших виробничих факторів, що впливають на організм людини під час робочого процесу; ✓ аналізувати умови та організацію праці на підприємстві, виявляти причини травматизму та професійних захворювань, пожеж та нещасних випадків з метою їх попередження.
--	--

4. Програмні компетентності та результати навчання

Компетентності здобувача вищої освіти, сформовані в результаті вивчення курсу	
Загальні	ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та

	форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 10. Прагнення до збереження навколишнього середовища. ЗК 11. Навички здійснення безпечної діяльності.
Спеціальні (фахові)	ФК 12. Екологічні мислення і свідомість, ставлення до природи як унікальної цінності, що забезпечує умови проживання людства, особиста відповідальність за стан довкілля на місцевому регіональному, національному і глобальному рівнях.
Програмні результати навчання (ПРН)	
ПРН	ПРН 4. Володіти базовими гуманітарними, природничо-науковими та професійними знаннями для вирішення завдань з організації та ведення лісового господарства. ПРН-13. Демонструвати повагу до етичних принципів та формувати етичні засади співпраці в колективі. ПРН 16. Організувати результативні та безпечні умови праці.

5. Місце навчальної дисципліни у структурі освітньої програми

Рік викладання	2023-2024 н.р.
Семестр	2
Курс	1
Обов'язкова компонента /Вибіркова компонента	обов'язкова компонента (ОК 6)
Пререквізити	При вивченні даної дисципліни використовуються знання, отримані з базових шкільних знань, дисциплін загальної та професійної підготовки
Постреквізити	Основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні таких компонентів освітньої програми (постреквізитів): дисципліни професійної підготовки, навчальна та виробнича практики.

Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Кількість кредитів / годин	3/90
Лекції	16
Практичні /Семінарські	14
Лабораторні	-
Самостійна робота	60
Форма підсумкового контролю	залік

6. Технічне та програмне забезпечення / обладнання

Технічне та програмне забезпечення	Навчальна дисципліна передбачає можливість застосування технічних засобів навчання: мультимедійні дошки, мультимедійні проектори, рідкокристалічні та плазмові панелі, комп'ютери.
---	--

Обладнання	наочні посібники, лабораторне демонстраційне обладнання, технічні засоби навчання
-------------------	---

7. Політика курсу

Загальні вимоги	Здобувачі вищої освіти повинні планомірно та систематично засвоювати навчальний матеріал. Активно працювати під час практичних занять, брати участь в обговорення дискусійних питань та кейсів, повною мірою долучатись до активних форм навчання. Заохочується робота у наукових гуртках, підготовка тез доповідей та участь у конференціях, підготовка та публікація наукових статей, участь у конкурсах наукових робіт та інше.
Політика щодо дедлайнів і перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. Здобувачі, які були відсутніми на якійсь лекції, конспектують та опрацьовують пропущену тему самостійно. Тема пропущеного практичного заняття відпрацьовується також самостійно. Крім того, в залежності від виду пропущеної теми, необхідно виконати індивідуальні завдання, що визначаються викладачем і забезпечують необхідну глибину знань з пропущеної теми. Позитивна оцінка звітів про опрацювання пропущених занять є необхідною умовою допуску до підсумкового контролю знань з дисципліни. За об'єктивних причин навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі) за погодженням із деканом факультету.
Політика щодо виконання завдань	Враховуються бали набрані на практичних заняттях, поточному тестуванні, самостійній роботі (реферати, презентації) та підсумковому контролю знань. Позитивно оцінюються відповідальність, старанність, креативність, фундаментальність. Під час підготовки до практичних занять виконання самостійної роботи необхідно спиратись на конспект лекцій та рекомендовану літературу. Водночас вітається використання інших джерел з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії та різнобічного вивчення тем дисципліни. Здобувачам, що приймали участь у олімпіадах, підготували доповіді та виступали на конференціях, брали участь у роботі студентського наукового гуртка тощо, дана робота враховується як звіт про самостійну роботу.
Академічна доброчесність	Роботи здобувачів є виключно оригінальним дослідженням чи міркуванням. Будь-яке списування або плагіат (використання, копіювання підготовлених завдань та/або розв'язання задач іншими здобувачами) тягне за собою анулювання зароблених балів. Списувати під час контрольних робіт та під час підсумкового контролю знань заборонено (у т.ч. із використанням мобільних девайсів). Звіти самостійних робіт (реферати, статті) повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу.

8. Структура курсу

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість	
			годин	балів

			лк	сем. / пр.	СР	
Змістова частина 1. Безпека життєдіяльності та цивільний захист						
Згідно розкладу	Лекція 1	Безпека життєдіяльності як категорія. Ризик як кількісна оцінка небезпек.	2			
Згідно розкладу	П.Р. 1	Статистична оцінка небезпечних і шкідливих чинників для життя людини		2		5
	С.Р. 1	Самостійне опрацювання теоретичних питань			10	
Згідно розкладу	Лекція 2	Небезпеки, що ведуть до надзвичайних ситуацій та заходи зменшення їх наслідків.	2			
Згідно розкладу	П.Р. 2	Аналіз небезпеки під час роботи зі шкідливими та пожежонебезпечними речовинами		2		5
	С.Р. 2	Опрацювання основної, додаткової літератури, періодичної преси (письмовий звіт за однією з рекомендованих тем).			10	10
Згідно розкладу	Лекція 3	Менеджмент безпеки. Правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та територій у надзвичайній ситуації.	2			
Згідно розкладу	П.Р. 3	Надання невідкладної допомоги постраждалим в надзвичайних ситуаціях		2		10
	С.Р. 3	Проведення рятувальних та інших невідкладних робіт			13	
	ПК 1	Підсумковий контроль за змістовою частиною 1				15
Всього за змістовою частиною 1 – 45 год.			6	6	33	45
Змістова частина 2. Основи охорони праці						
Згідно розкладу	Лекція 4	Правові та організаційні питання охорони праці.	2			
	С.Р. 4	Самостійне опрацювання теоретичних питань			6	
Згідно розкладу	Лекція 5	Організація охорони праці на підприємстві.	2			
Згідно розкладу	П.Р. 4	Навчання з питань охорони праці		2		5
	С.Р. 5	Самостійне опрацювання теоретичних питань			6	
Згідно розкладу	Лекція 6	Основи фізіології та гігієни праці.	2			
Згідно розкладу	П.Р. 5	Оцінка впливу параметрів мікроклімату робочої зони на фізіологічний стан працівників.		2		5
	С.Р.6	Самостійне опрацювання теоретичних питань			5	
Згідно розкладу	Лекція 7	Основи виробничої безпеки та електробезпека	2			

Згідно розкладу	П. Р. 6	Електробезпека		2		5
	С.Р. 7	Розробка інструкції з охорони праці			5	15
Згідно розкладу	Лекція 8	Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах.	2			
Згідно розкладу	П.Р. 7	Пожежна безпека		2		5
	С.Р. 8	Самостійне опрацювання теоретичних питань			5	
	ПК 2	Підсумковий контроль за змістовою частиною 2				20
Всього за змістовою частиною 2 – 45 год.			10	8	27	55
Всього з навчальної дисципліни – 90 год			16	14	60	100

9. Форми і методи навчання

Лекція	Словесні методи навчання: пояснення, інструктаж, бесіда, навчальна дискусія та ін. Проведення лекційних занять включає: викладення теоретичного матеріалу, наочного матеріалу, опорного конспекту, лекції візуалізації з використанням мультимедійних технологій.
Практичні /Семінарські	Обговорення, аналіз конкретних ситуацій, дискусія, бесіди, кейс-методи, роботи в малих групах тощо.
Лабораторні	не передбачені
Самостійна робота	Самостійне опрацювання теоретичних питань; опрацювання основної, додаткової літератури, періодичної преси (письмовий звіт за однією з рекомендованих тем), розробка інструкції з охорони праці

10. Система контролю та оцінювання

Поточний контроль	
Методи поточного контролю:	
➤ Індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, реферат, презентація самостійної роботи студента. Оцінювання знань здобувачів на основі поточного контролю відбувається: а) способом перевірки систематичності та активності роботи здобувача над вивченням програмного матеріалу курсу протягом семестру; б) способом виконання завдань самостійної роботи здобувача.	
Підсумковий контроль за змістовою частиною	
Форма контролю навчальних досягнень за змістовими частинами 1 і 2 (ПК 1, ПК 2) – тестування з використанням комп'ютерної техніки.	
Підсумковий контроль	
Формою підсумкового контролю є залік, що виставляється на основі результатів поточного контролю та виконання завдань самостійної роботи. Мінімальна кількість балів, за якою здобувач отримує залік – 60 балів.	

Розподіл балів з дисципліни

Поточне оцінювання семінарських, практичних, лабораторних занять, підсумкового контролю за змістовою частиною (бали)		Підсумкова оцінка
Змістова частина 1	Змістова частина 2	

T1	T2	T3	ПК ЗЧ 1	T4	T5	T6	T7	T8	ПК ЗЧ 2	
Max 5	Max 15	Max 10	Max 15	Max 5	Max 5	Max 5	Max 15	Max 5	Max 20	Max 100

11. Шкала оцінювання

Шкала рейтингу ХДАЕУ	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
90-100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	Незадовільно	не зараховано
1-34	F	Незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням курсу)	

12. Рекомендована література та інформаційні ресурси

Основна література	<ol style="list-style-type: none"> Грибан В. Г., Негодченко О. В. Охорона праці. Навч. посіб. 2-ге вид.– К.: Центр учбової літератури, 2017. – 280 с. Запорожець О. І. Безпека життєдіяльності: 2-ге видання. Київ: ЦУЛ, 2019. – 448 с. Запорожець О. І. Основи охорони праці: 2-ге видання. Київ: ЦУЛ, 2019. – 264 с.
Додаткова	<ol style="list-style-type: none"> ДБН В.1.1.7-2016. Пожежна безпека об'єктів будівництва. ДБН В.2.5-28:2018. Державні будівельні норми «Природне і штучне освітлення». Державні санітарні норми та правила «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу», затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 08 квітня 2014 року № 248. ДСН 3.3.6.042-99. Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень. ДСТУ Б В.1.1-36:2016 «Визначення категорій приміщень, будинків, установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою».

	<p>6. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XII : станом на 14 серп. 2021 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text</p> <p>7. Кодекс законів про працю України : Кодекс України від 10.12.1971 р. № 322-VIII : станом на 31 груд. 2021 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text</p> <p>8. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text</p> <p>9. Про затвердження Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці (НПАОП 0.00-4.12-05) та Переліку робіт з підвищеною небезпекою : Наказ Держ. ком. України з нагляду за охорон. пр. від 26.01.2005 р. № 15 : станом на 14 квіт. 2017 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-05#Text</p> <p>10. Перелік важких робіт і робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці неповнолітніх, затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 31 березня 1994 року № 46.</p> <p>11. Перелік важких робіт та робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці жінок, затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 29 грудня 1993 року № 256.</p> <p>12. Про Типове положення про службу охорони праці : Наказ Держ. ком. України по нагляду за охорон. пр. від 03.08.1993 р. № 73 : станом на 12 груд. 2004 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0140-93#Text</p>
<p>Інформаційні ресурси</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Офіційне інтернет-представництво Президента України http://www.president.gov.ua/. 2. Верховна Рада України http://www.rada.kiev.ua 3. Кабінет Міністрів України http://www.kmu.gov.ua/. 4. Міністерство освіти і науки України http://www.mon.gov.ua, www.osvita.com. 5. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України http://www.menr.gov.ua/. 6. Рада національної безпеки і оборони України http://www.rainbow.gov.ua/. 7. <u>Державна служба України з питань охорони праці</u> 8. <u>Офіційний веб-сайт Головне управління Держпраці у Херсонській області</u> 9. <u>ДНАОП -нормативно - правова бібліотека</u> 10. Державна служба України з надзвичайних ситуацій